

За часів **енеоліту** люди вже почали використовувати перший метал –

Яскравим представником доби енеоліту в Україні є давньоземлеробська **Трипільська культура** (за назвою с. Трипілья на Київщині, де в 1896 р. археолог **Вікентій Хвойка** відкрив і дослідив перше

Нині відомі сотні трипільських поселень у межах України, Молдови та Румунії. У IV – III тис. до н.е. племена “трипільців” займали велику територію від Карпат до Дніпра. Поблизу сіл Доброводи, Майданецьке й Тальянки (Черкаська область) знайдено трипільські протоміста – найбільші на той час в Європі.

Реконструкція зовнішнього вигляду трипільців

Житло та знаряддя трипільців

ПЕЧЕРА "ВЕРТЕБА"
Борщівський р-н, с. Більче-Золоте

Посудина у вигляді упряжки биків.
Трипільська культура (кінець IV тис. до н.
є.)

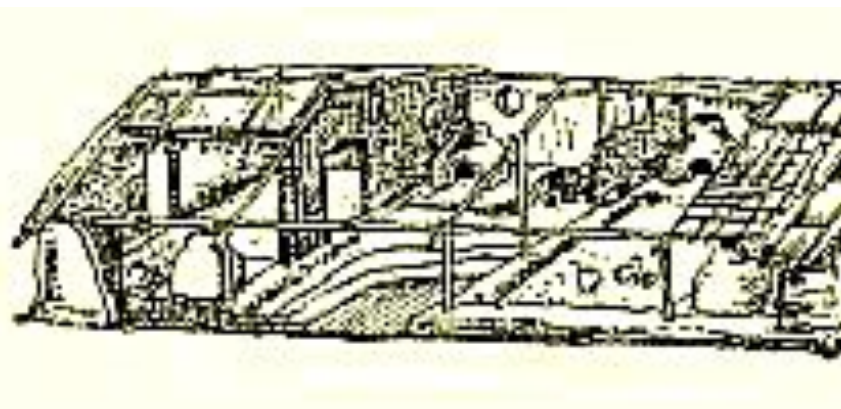

Численні людські фігурки свідчать, що у
Трипільців був поширений культ жінки

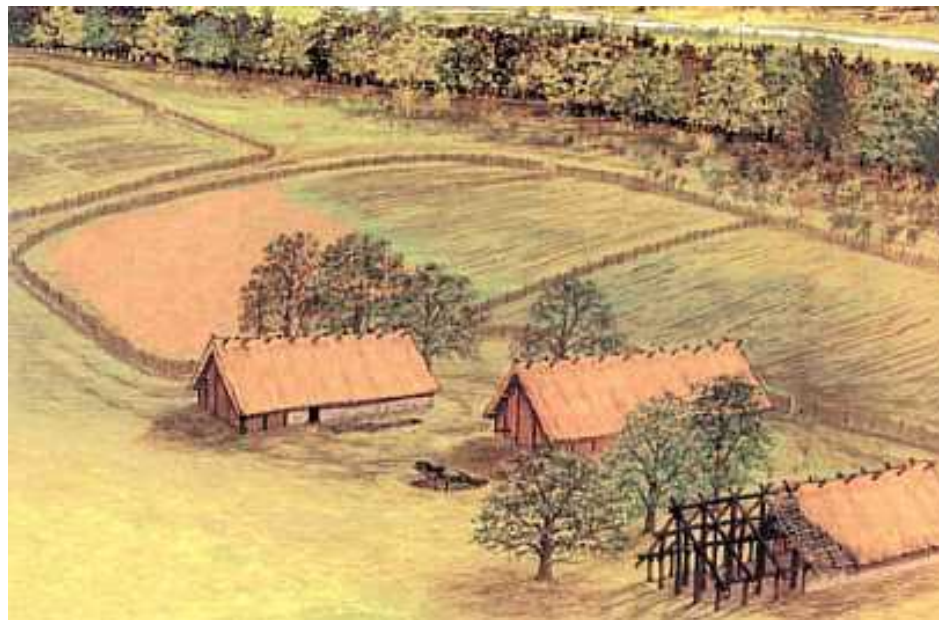

Тотем
з червоної
глини

Панорама трипільського протоміста

Будинки трипільців

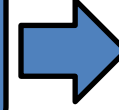

Кам'яний вік остаточно змінюється віком металів наприкінці III тис. до н.е. з початком використання бронзи – першого штучного металу, отриманого людиною внаслідок сплаву міді й олова.

Ще більше зростає роль чоловіків – внаслідок чого матріархат поступово замінюється патріархальною організацією

матріарх
ат

патріарх
т

У степовій смузі України протягом доби бронзи існувало декілька археологічних культур, пов'язаних зі скотарями-

індоєвропейцями

ДОБА БРОНЗИ І РАНЬОГО ЗАЛІЗА
НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ
(друга половина III – початок I тис. до н.е.)

- Північні межі розселення племен скотарів доби бронзи:
  - племена ямної культури (XXIII – XVIII ст. до н.е.)
  - племена катакомбної культури (XXII – XVII ст. до н.е.)
  - племена зрубної культури (XIV – VIII ст. до н.е.)
- Південні межі розселення землеробських племен доби бронзи:
  - племена шнурової кераміки (XXIV – XV ст. до н.е.)
  - племена тшинцево-комарівської культури (XV – XI ст. до н.е.)
- Район розселення племен білогородської культури (XI – IX ст. до н.е.)
- Райони розселення племен доби раннього заліза:
  - праслов'янські племена чорноліської культури (IX – VII ст. до н.е.)
  - кіммерійці (X – VII ст. до н.е.)
- Місця знаходок видатних пам'яток
- Переселення скіфів у середині VII ст. до н.е.

В епоху бронзи відбувся *перший суспільний поділ праці* – скотарство відокремилось від землеробства. Починається і *другий* – виділення

Родова община змінюється сусідською, з'являється майнова нерівність.

Трипільські орнаменти

Трипільська кераміка

Причини занепаду цієї культури у другій половині III тис. до н.е. до кінця не з'ясовані, найчастіше мова йде про внутрішню кризу внаслідок зниження врожайності та погіршення кліматичних умов та зовнішню загрозу зі степу з боку войовничих кочовиків.

